

<div style="border: 1px solid black; border-radius: 50%; width: 60px; height: 60px; display: flex; align-items: center; justify-content: center; margin: auto;"> <div style="text-align: center;"> <p>مهر</p> <p>آموزشگاه</p> </div> </div>		باسمه تعالی			
		معاونت اداره کل و مدیریت آموزش و پرورش شهرستان زابل			
		نوبت امتحانی: دی ماه	سال تحصیلی: ۱۴۰۱-۱۴۰۲	سوالات: علوم و فنون ادبی ۳	تاریخ امتحان: ۱۱/۱۰/۱۴۰۱
		نام و نام خانوادگی:		تعداد سوالات: ۲۰	مدت امتحان: ۷۰ دقیقه
		پایه: دوازدهم	رشته: انسانی		
ردیف	سوالات			بارم	
تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی (۴ نمره)					
۱	<p>نقطه چین‌ها را کامل کنید.</p> <p>الف) روزنامه‌ی از سید اشرف‌الدین گیلانی می‌باشد.</p> <p>ب) انجمن ادبی نشاط را تاسیس کرد.</p> <p>ج) از شاعران شاخص دوره‌ی بیداری که او را به سبب آزادی‌خواهی، به زندان انداختند.</p>			۰/۷۵	
۲	<p>درستی و نادرستی عبارتهای زیر را بنویسید.</p> <p>الف) شعر دوره‌ی بیداری از جزئی‌نگری و عینیت‌گرایی به کلی‌گرایی و ذهنیت‌گرایی تغییر کرد.</p> <p>ب) قائم مقام احیاکننده‌ی نثر فارسی است و گلشن صبا مهم‌ترین اثر اوست.</p> <p>ج) اولین کسی که در ایران به نوشتن نمایش‌نامه پرداخت؛ یوسف اعتصامی آشتیانی بود.</p>			۰/۷۵	
۳	<p>کدام شاعر جزء غزل‌سرایان است؟</p> <p>الف) مجمر اصفهانی ب) فروغی بسطامی ج) نشاط اصفهانی د) صبا کاشانی</p>			۰/۲۵	
۴	<p>مؤلف آثار زیر را بنویسید.</p> <p>الف) چرند و پرند ب) خداوندنامه: ج) تاریخ مختصر احزاب سیاسی ایران:</p>			۰/۷۵	
۵	<p>به سوالات زیر پاسخ دهید.</p> <p>شاخص‌ترین درون‌مایه‌های شعر عصر بیداری را بیان کنید. (دو مورد)</p> <p>چه عواملی در بیداری جامعه موثر بودند؟ (دو مورد)</p> <p>دو دلیل برای پیروی شاعران دوره‌ی بازگشت از اسلوب‌های کهن بنویسید.</p>			۱/۵	
زیبایی‌شناسی (۶ نمره)					
۶	<p>در بیت‌های زیر آرایه‌ی مراعات‌نظیر را مشخص کنید.</p> <p>الف) آتش آن نیست که از شعله‌ی او خندد شمع / آتش آن است که در خرمن پروانه زدند</p>			۰/۵	

	(ب) دستم نداد قوت رفتن به پیش دوست / چندی به پای رفتم و چندی به سر شدم										
۷	در بیت‌های زیر تلمیح را مشخص کرده و درباره‌ی آن‌ها توضیح دهید. الف) یا رب این آتش که در جان من است / سرد کن زان سان که کردی بر خلیل ب) گفت آن یار کز او گشت سرِ دار بلند / جرمش این بود که اسرار هویدا می‌کرد										
۸	تضمین بیت‌های زیر را مشخص کنید. الف) ایوب با چندین بلا، کاندرا بلا شد مبتلا / پیوسته این بودش دعا، الصبر مفتاح الفرج ب) چشم حافظ زیر بام قصر آن حوری سرشت / شیوه‌ی جنات تجری تحتها الانهار داشت										
۹	در بیت‌های زیر تضاد را مشخص کنید. الف) در نیابد حال پخته هیچ خام / پس سخن کوتاه باید والسلام ب) بیا و کشتی ما در شط شراب انداز / خروش و ولوله در جان شیخ و شاب انداز										
۱۰	در بیت «گر ندیدی قبض و بسط عشق را / گریه‌ی مینا نگر خندیدن ساغر بین» الف) «لف دوم» و «نشر اول» را نشان دهید. ب) نوع «لف و نشر» را بنویسید.										
۱۱	در هر یک از بیت‌های گروه «الف» کدام آرایه‌ی ادبی گروه «ب» به کار رفته است؟ قسمت «ب» یک مورد اضافه است. ۱										
	<table border="1"> <tr> <td>۱- تناقض</td> <td>خیز تا خاطر بدان ترک سمرقندی دهیم / کز نسیمش بوی جوی مولیان آید همی</td> </tr> <tr> <td>۲- تضمین</td> <td>هرکاو نظری دارد با یار کمان ابرو / باید که سپر باشد پیش همه پیکان‌ها</td> </tr> <tr> <td>۳- تلمیح</td> <td>من از آن روز که در بند توام آزادم / پادشاهم که به دست تو اسیر افتادم</td> </tr> <tr> <td>۴- مراعات نظیر</td> <td>اگر ز خلق ملامت و گر ز کرده ندامت / کشیدم از تو کشیدم، شنیدم از تو شنیدم</td> </tr> <tr> <td>۵- لف و نشر</td> <td></td> </tr> </table>	۱- تناقض	خیز تا خاطر بدان ترک سمرقندی دهیم / کز نسیمش بوی جوی مولیان آید همی	۲- تضمین	هرکاو نظری دارد با یار کمان ابرو / باید که سپر باشد پیش همه پیکان‌ها	۳- تلمیح	من از آن روز که در بند توام آزادم / پادشاهم که به دست تو اسیر افتادم	۴- مراعات نظیر	اگر ز خلق ملامت و گر ز کرده ندامت / کشیدم از تو کشیدم، شنیدم از تو شنیدم	۵- لف و نشر	
۱- تناقض	خیز تا خاطر بدان ترک سمرقندی دهیم / کز نسیمش بوی جوی مولیان آید همی										
۲- تضمین	هرکاو نظری دارد با یار کمان ابرو / باید که سپر باشد پیش همه پیکان‌ها										
۳- تلمیح	من از آن روز که در بند توام آزادم / پادشاهم که به دست تو اسیر افتادم										
۴- مراعات نظیر	اگر ز خلق ملامت و گر ز کرده ندامت / کشیدم از تو کشیدم، شنیدم از تو شنیدم										
۵- لف و نشر											
۱۲	در بیت‌های زیر آرایه‌ی متناقض‌نما را بیابید و مشخص کنید. الف) هرگز وجود حاضر غایب شنیده‌ای؟ / من در میان جمع و دلم جای دیگر است ب) عجب مدار که در عین درد خاموشم / که دردِ یار پری چهره عین درمان است										
۱۳	در بیت زیر آرایه‌ی «لف و نشر» را مشخص کرده، نوع آن را بنویسید. دل و کشورت جمع و معمور باد / ز ملکت پراکندگی دور باد										

موسیقی شعر (۶ نمره)	
۰/۵	۱۴ برای هریک از وزن‌واژه‌های زیر، واژه‌ای مناسب بنویسید. (الف) U - - - (ب) - - - U
۰/۵	۱۵ واژه‌ی « بیابان » را تقطیع هجایی کرده و نشانه‌های هجایی آن را بنویسید. تقطیع هجایی: نشانه‌های هجایی:
۰/۵	۱۶ بیت « بنمای رخ که باغ و گلستانم آرزوست / بگشای لب که قند فراوانم آرزوست » بر وزن « مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن » است؛ برش آوایی دوم این بیت را بنویسید. (دو دسته‌بندی هجایی)
۰/۵	۱۷ کدام گزینه با مصرع « در کار گلاب و گل حکم ازلی این بود » هم‌وزن نیست؟ (الف) از لعل تو گر یابم انگشتی زنهار (ب) از در درآمدی و من از خود به در شدم (ج) غمناک نباید بود از طعن حسود ای دل (د) هر کو نکند فهمی زین کلک خیال انگیز
۰/۵	۱۸ در تقطیع نمونه‌های زیر کدام « اختیار زبانی » استفاده شده است؟ (الف) آهویی (- U -) (ب) برآید (U - - -)
۰/۵	۱۹ برای هر یک از مصراع‌های زیر، یکی از وزن‌های داخل کمانک را انتخاب کنید. (همسان / ناهمسان) (الف) ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت (ب) دل می‌رود ز دستم صاحب‌دلان خدا را
۰/۵	۲۰ اختیار شاعری بیت زیر را مشخص کنید. (حذف همزه / تغییر کمیت) خلد گر به پا خاری آسان برآید / چه سازم به خاری که بر دل نشیند
۲/۵	۲۱ با توجه به بیت « ز دو دیده خون فشانم ز غمت شب جدایی / چه کنم که هست این‌ها گل باغ آشنایی » به پرسش‌ها پاسخ دهید. (الف) بیت را تقطیع هجایی کنید. (ب) نشانه‌های هجایی آن را بگذارید. (ج) وزن بیت چیست؟ (د) یک اختیار «زبانی» بیت را بنویسید.

		مصرع ۱	تقطیع هجایی
		مصرع ۲	
		نشانه‌های هجایی	
		وزن بیت	
نقد و تحلیل نظم و نثر (۴ نمره)			
۱/۵	۲۲	شعر زیر را بخوانید و به پرسش‌ها پاسخ دهید :	از ملک ادب حکم‌گزاران همه رفتند / شو بار سفر بند که یاران همه رفتند داغ است دل لاله و نیلی است بر سرو / کز باغ جهان لاله‌عذاران همه رفتند افسوس که افسانه‌سرایان همه خفتند / اندوه که اندوهگساران همه رفتند یک مرغ گرفتار در این گلشن ویران / تنها به قفس ماند و هزاران همه رفتند
۰/۵	۲۳	بیت « آن زمان که بنهادم سر به پای آزادی / دست خود ز جان شستم از برای آزادی » را از نظر قلمرو فکری بررسی کنید.	الف) نوع قالب شعر را مشخص کنید. ب) دو مورد از ویژگی فکری حاکم بر شعر را ذکر کنید. پ) دو مورد از ویژگی‌های زبانی شعر را بنویسید. د) واژه‌ی مشخص‌شده چه آرایه‌ای را پدید آورده است؟
۱	۲۴	متن زیر را از نظر ویژگی‌های زبانی و ادبی بررسی کنید. (هر کدام ۲ مورد) « ننه، هان! این زمین روی چیه؟ روی شاخ گاو، گاو روی چیه؟ روی ماهی، ماهی روی چیه؟ روی آب، آب روی چیه؟ وای وای، الهی روده‌ات ببره، چقدر حرف می‌زنی؟ حوصلم سر رفت! آفتابه و لگن شش دست، شام و نهار هیچی! گفت نخور عسل و خربزه با هم نمی‌سازند! نشنید و خورد. یک ساعت دیگه یارو را دید: مثل مار به خودش می‌پیچید.»	الف) ب)
۱	۲۵	سروده‌ی زیر را از نظر ویژگی‌های ادبی بررسی کنید. (۴ مورد) «گریه را به مستی بهانه کردم / شکوه‌ها ز دست زمانه کردم آستین چو از چشم برگرفتم / سیل خون به دامان روانه کردم از چه روی چون ارغنون ننالم؟ / از جفایت ای چرخ دون ننالم چون نگریم ز درد و چون ننالم / دزد را چو محرم به خانه کردم؟»	
۲۰			

«یاسین مهدیان، رتبه ۴۱ انسانی، طراح و ویراستار علوم و فنون ادبی آزمون‌های کانون قلم‌چی»

پاسخنامه امتحان مدرسه ... ، آموزش و پرورش شهرستان زابل، ۱۱ دی ۱۴۰۱

سوال ۱: الف) نسیم شمال (ب) عبدالوهاب نشاط (ج) فرخی یزدی

سوال ۲: الف) نادرست (ب) نادرست (ج) نادرست

سوال ۳: سوال ایراد دارد و «است» در صورت سوال، به «نیست» باید تغییر پیدا کند و آن‌گاه «د» پاسخ صحیح است.

سوال ۴: الف) دهخدا (ب) صبا کاشانی (ج) بهار (ملک‌الشعرا)

سوال ۵: الف) آزادی، قانون، وطن، تعلیم و تربیت جدید، توجه به مردم، دانش‌ها و فنون نوین / ب) تاثیر جنگ‌های نافرجام ایران و روس، توجه مردم به واقعیت‌ها و امکانات فنی دنیای جدید و موارد دیگر صفحه ۱۴ / ج) فقر فرهنگی جامعه، سستی و رخوت حاکم بر ادبیات

سوال ۶: آتش، شمع، شعله، پروانه

سوال ۷: الف) تلمیح به ماجرای سردشدن آتش بر حضرت ابراهیم / ب) تلمیح به ماجرای به‌دارکشیده‌شدن منصور حلاج

سوال ۸: الف) «الصبر مفتاح الفرج» / ب) «جنات تجری تحتها الانهار»

سوال ۹: الف) پخته و خام / ب) شیخ و شاب

سوال ۱۰: الف) لف دوم: بسط؛ نشر اول: گریه مینا / ب) لف و نشر مرتب

سوال ۱۱: بیت اول: تضمین / بیت دوم: مراعات نظیر / بیت سوم: تناقض / بیت چهارم: لف و نشر

سوال ۱۲: الف) حاضر غایب / ب) درد، عین درمان است.

سوال ۱۳: الف) ۱: دل، ۲: کشور؛ نشر ۱: جمع، نشر ۲: معمور / نوع لف و نشر: مرتب

سوال ۱۴: الف) ندیدستی (یا هر واژه دیگر بر وزن مفاعیلن) / ب) آغوش او (یا هر واژه دیگر بر وزن مستفعلن)

سوال ۱۵: ب یا بان

- - U

سوال ۱۶: مستفعلن مفاعل مستفعلن فعل

سوال ۱۷: ب

سوال ۱۸: الف) کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند / ب) حذف همزه

سوال ۱۹: الف) ناهمسان / ب) همسان (دولختی)

سوال ۲۰: تغییر کمیت: «ری» در واژه «خاری» باید کوتاه تلفظ شود. / حذف همزه: «برآید» در «برآید»

سوال ۲۱: تقطیع: ز د دی د / خون ف شا نم / ز غ مت ش / ب ج دا یی

چ ک نم ک / هس ت این ها / گ ل با غ / آ ش نا یی

نشانه‌های هجایی:

- - U - / U - U U / - - U - / U - U U

وزن بیت: فعلات فاعلاتن فعلات فاعلاتن

اختیار زبانی بیت: «ب» در واژه «شب» باید به شکل بلند تلفظ شود. (بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه

سوال ۲۲: الف) قالب غزل / ب) ۱- اشاره به فضای قفس‌مانند و خفقان و ظلم زیاد در جامعه آن زمان اعتراض؛ ۲- شعر اعتراضی و

برون‌گراست و شاعر به سرکوب در جامعه اشاره می‌کند و مردم را به بیداری تشویق می‌کند. / پ) ۱- سادگی زبان شعر؛ ۲- غلبه کاربرد

واژگان فارسی بر واژگان عربی؛ یا ویژگی‌های زبانی دیگر / د) استعاره

سوال ۲۳: جان فشانی در راه به دست آوردن آزادی

سوال ۲۴: الف) زبانی: استفاده از زبان کوچه و بازار؛ استفاده از ضرب‌المثل‌های عامیانه و رایج در جامعه؛ سادگی و قابل فهم بودن نثر؛ کوتاهی جملات؛ یا ویژگی‌های زبانی دیگر / ب) ادبی: کاربرد فراوان کنایه، مثل «رودهای بیره» و ...؛ کاربرد مراعات نظیر و تضاد در متن؛ یا ویژگی‌های ادبی دیگر

سوال ۲۵: کاربرد اضافه استعاری و تشخیص: دست زمانه / اغراق در مصراع دوم بیت دوم / «سیل خون» اضافه تشبیهی / «دون» و «چون»: جناس ناهمسان / یا ویژگی‌های ادبی دیگر